

Faaliyet Gösterdiğimiz Ortam

2022 MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM VE 2023 ÖNGÖRÜLERİ

Enflasyonist Baskılar Altında Sıkılaştıran Küresel Koşullar

2022 yılı, tüm dünyada hem pandemi dönemindeki ekonomik aktiviteyi desteklemeye yönelik genişlemeci politikaların gecikmeli etkilerinden hem de Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle daha da yükselen rekor düzeydeki emtia fiyatlarından kaynaklanan enflasyonist baskıları kontrol altına alma çabalarına sahne oldu. COVID sonrası normalleşme politikalarının getirdiği güçlüklerin yanı sıra sıkılaştıran finansal koşullar ve Rusya-Ukrayna savaşı kaynaklı jeopolitik riskler, dünya ekonomisinde yavaşlamaya yol açtı. 2021 yılındaki %6,0 seviyesinden 2022 yılında %2,1'e yavaşlarken, Euro Bölgesi'nde ise 2022'nin son çeyreğinde mevsim etkilerinden arındırılmış yıllık büyüme %1,9'a geriledi. Enflasyon tarafında ise 2022 yılında yıllık tüketici enflasyonu ABD'de %6,5, Euro Bölgesi'nde ise %8,5 seviyesine yükseldi.

Küresel enflasyonun yüksek seyri, bir yandan yukarı yönlü sürprizler yaratmaya devam ederken bir yandan da merkez bankalarının para

politikalarını sıkılaştırma hamlelerini beklenenden daha hızlı ve daha güçlü bir şekilde yapmalarına sebep oldu. Bu durum ise finansal belirsizliği artırdı ve resesyon endişelerini güçlendirdi. Önceliğini enflasyonun düşürülmesi olarak belirleyen ABD Merkez Bankası (Fed), işgücü piyasasındaki sıkı koşulların, ekonomide yumuşak inişin sağlanmasına yardımcı olacağını öne sürdü. Fed, iletişiminde şahin tonunu korurken geçtiğimiz yıldan bu yana 450 baz puanlık faiz artışlarıyla politika faiz oranını Şubat 2023 itibarıyla %4,50-4,75 bandına kadar yükseltti. Avrupa Merkez Bankası da (ECB) olası sıkılaştırma adımları için kapıyı açık bırakarak politika faiz oranını %0'dan %3,0'a yükseltti.

Önümüzdeki dönemde, enerji fiyatları kaynaklı yüksek belirsizlik ortamında ve Rusya-Ukrayna savaşının getirdiği süregelen darboğazlar nedeniyle para politikalarında ihtiyatlı duruşun sürdürülmesini ve büyüme dinamiklerindeki zayıflamanın devam etmesini bekliyoruz. Bu bağlamda, ABD ekonomisinin 2023 yılında %0,5'lik bir GSYİH büyümesi yakalayacağını öngörüyoruz. Euro Bölgesi'nde tablonun özellikle yüksek doğal gaz fiyatları

nedeniyle daha ağır seyretmesini, %0,1'lik bir GSYİH küçülmesiyle kısa süreli bir resesyon yaşanmasını bekliyoruz. Öte yandan Çin'deki büyüme görünümünün dünya ekonomisinin yeniden toparlanmaya başlamasında destekleyici bir rol oynamasını, bu anlamda GSYİH büyümesinin 2022 yılındaki %3,6 oranından 2023 yılında %5'e hızlanmasını öngörüyoruz.

Enflasyon tarafındaki belirsizlikler, sıkı parasal duruşun bir süre daha sürdürülmesi gerekliliği ve bunların yol açacağı büyüme oranlarındaki zayıflama göz önüne alındığında, genel görünüm negatif kalmaya devam edecek. Artan risk primleri, sermaye girişlerini sınırlandırabileceğinden tüm bu etkenler gelişmekte olan ekonomiler açısından önemli bir zorluk getiriyor. Kuvvetlenen enflasyon baskıları karşısında merkez bankalarının faiz artışlarının yol açabileceği küresel resesyon temel risk olarak ortaya çıkarken, Rusya-Ukrayna savaşının daha da şiddetlenerek Avrupa'da ciddi enerji kesintilerine yol açması ve Çin ekonomisinde yaşanabilecek bir sert iniş, küresel aktivite üzerindeki diğer aşağı yönlü riskler arasında değerlendirilebilir.

GSYH Büyüme Beklentileri* (Yıllık Değişim)

	2021	2022	2023	2024
ABD	5,9	1,9	0,5	1,8
Euro Bölgesi	5,3	3,2	-0,1	2,0
İspanya	5,5	4,6	1,2	3,4
Latin Amerika	6,7	3,4	0,5	1,6
Arjantin	10,4	5,0	-0,5	-2,0
Brezilya	4,6	2,4	0,3	2,0
Şili	11,7	2,3	-1,0	2,1
Kolombiya	10,7	8,0	0,7	1,8
Meksika	4,9	3,0	0,6	2,1
Peru	13,6	2,7	2,5	2,4
Türkiye	11,4	5,5	3,0	-1,5
Çin	8,1	3,6	5,0	5,0
Dünya	6,3	3,3	2,3	3,3

* BBVA Research Kasım 2022 beklentileridir.

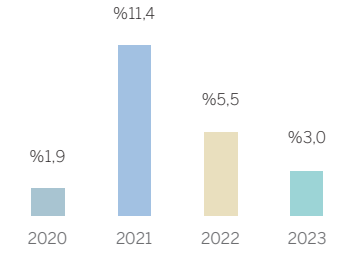
TÜRKİYE: DESTEKLEYİCİ İÇ POLİTİKALAR SAYESİNDE SÜRDÜRÜLEN KUVVETLİ BÜYÜME

Küresel ekonomide yavaşlama yaşanırken Türkiye büyümeyi ve istihdamı desteklemek amacıyla genişlemeci politikalara öncelik vermeyi sürdürdü. Bu politikaların yanı sıra, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) politika faizini %9'a düşürerek ultra gevşek para politikası uyguladı. Sonuç olarak, Türkiye ekonomisi pandemiden itibaren potansiyelinin üzerinde bir büyüme yakaladı; büyümenin temel unsurları ise özel tüketim ve ihracat oldu. Yılın son üç ayına ait öncü göstergelerin işaret ettiği yavaşlama göz önüne alındığında dahi 2022 GSYH büyümesinin %5,5

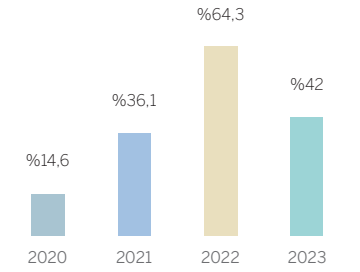
seviyesine yaklaşacağını tahmin ediyoruz. Sıkılaştıran finansal koşullar nedeniyle dış talebin daha da hız kaybetmesini beklediğimizden, iç talebin özel tüketim harcamalarıyla büyümeye devam etmesini bekliyoruz. Öte yandan, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşanan deprem afetinden etkilenen şehirlerin, 2021 yılında toplam GSYİH'nin yaklaşık %9'unu oluşturduğu düşünüldüğünde, oluşacak makroekonomik etkinin daha önce yaşadığımız depremlere kıyasla çok daha büyük olabileceğini hesaplıyoruz. Dolayısıyla, depremin yaratabileceği ekonomik tahribatı engelleme amacıyla kredi imkanlarının genişletilmesini ve ek genişlemeci mali politikaların aktivite görünümünü desteklemesini beklememize karşın, 2023 yılı büyüme tahminimiz olan %3 üzerindeki risklerin aşağı yönde olduğunu değerlendiriyoruz.

Yüksek seyreden maliyet yönlü baskılar, Türk lirasında yaşanan değer kaybı ve güçlü talep nedeniyle 2022 yılı boyunca enflasyon baskısı belirgindi. Kasım ayı itibarıyla yıllık enflasyon üzerinde olumlu baz etkisi görülmeye başlansa da; şok öncesi seviyelere göre yüksek seyreden emtia ve enerji fiyatları, bozulan enflasyon beklentileri, yüksek enflasyon katılığı ve yukarı yönlü ücret ayarlamaları 2023 yılında da enflasyon görünümü üzerinde baskı yaratmaya devam edebilir. Seçimler öncesinde, uygulanabilecek döngü karşıtı politikaların son dönemde aktivitede görülen yavaşlama eğilimini tersine çevireceği tahminimize dayanarak, enflasyonun 2023 yılı boyunca %40'ın üzerinde seyretmesini ve yılı %42 seviyesinde kapatmasını öngörüyoruz.

GSYİH Büyümesi (Yıllık Değişim) (Yıllık Değişim, Yıl Sonu)

Tüketici Enflasyonu

Kaynak: TÜİK, Garanti BBVA Araştırma

Para politikası tarafında ise; TCMB, küresel büyüme ve talep üzerindeki belirsizlikleri gerekçe göstererek, büyüme hızını ve istihdamdaki pozitif yönlü eğilimi korumak amacıyla, Ağustos ile Aralık ayları arasında arka arkaya gerçekleştirilen dört toplantıda politika faizini %14'ten %9'a düşürdü. Yüksek enflasyon oranlarına rağmen makroekonomik ihtiyatı tedbirler ve mali düzenlemelerle mevcut politika çerçevesinin seçimlere dek sürdürülmesini bekliyoruz. Böylelikle; hedeflenen kredi politikaları ve araçları kısa vadede ekonomik aktiviteyi desteklemeye devam edebilecekken, yılın ikinci yarısında ekonomi politikalarında

yapılacak değişikliklerle bu politikaların tersine dönmelerini bekliyoruz.

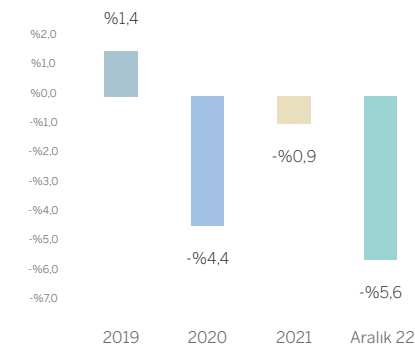
Dış denge tarafında ise, emtia fiyatlarındaki güçlü seyir, yüksek iç talep ve altın ithalatının ithalat talebi üzerindeki yukarı yönlü etkisi nedeniyle yılın ilk on bir ayında 41,8 milyar dolar cari işlemler açığı kaydedildi. Bununla birlikte, 2022 yılının ikinci yarısından itibaren zayıflayan dış talep nedeniyle ihracat da hız kaybetmeye başladı. Her ne kadar turizm gelirleri kuvvetli seyrini sürdürse de, enerji fiyatlarının yüksek seyri ve başlıca ticaret ortaklarındaki olası resesyon, son dönemde yaşanan deprem afetinin oluşturacağı olumsuz etkilerle cari işlemler açığındaki risklerin aşağı yönlü kalmasına neden olabilir.

Bu nedenlerle, 2022 yıl sonunda cari işlemler açığının 48 milyar dolara (milli gelire oranla %5,7) yakın bir seviyeye ulaşmasını öngörüyoruz. 2023 yılında ise cari işlemler açığı üzerindeki baskının devam etmesini ve yıl sonunda 35 milyar dolar (milli gelire oranla %4,0) civarında gerçekleşmesini bekliyoruz.

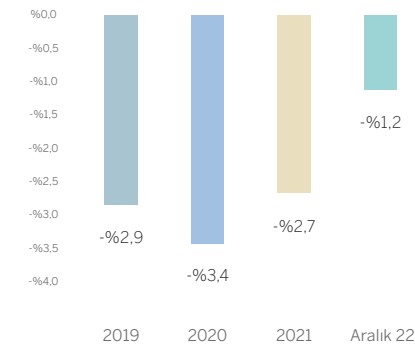
Merkezi bütçe dengesi, 2022 yılında 139 milyon (milli gelire oranla %1) açık verdi. Başta kurumlar vergisi olmak üzere vergi gelirlerinin kuvvetli seyretmesiyle ve yüksek enflasyon nedeniyle bütçe gelirleri güçlü düzeyini korurken, başta kur korumalı mevduat ödemeleri olmak üzere faiz dışı giderler de yüksek devam etti. 2023 yılında ise hükümetin hedefine uygun olarak bütçe açığının milli gelire oranı %3,5 civarında gerçekleşebilir.

Deprem olaylarının ekonomik etkileriyle mücadele faaliyetlerinin hükümetin giderlerini aşağı yönlü etkileyebilmesi durumunda bütçe açığının Hükümet'in OVP hedefi olan %3,5'in de üzerine çıkabileceğini değerlendiriyoruz.

Cari İşlemler Dengesi (% GSYH)

Merkezi Bütçe Dengesi (%)

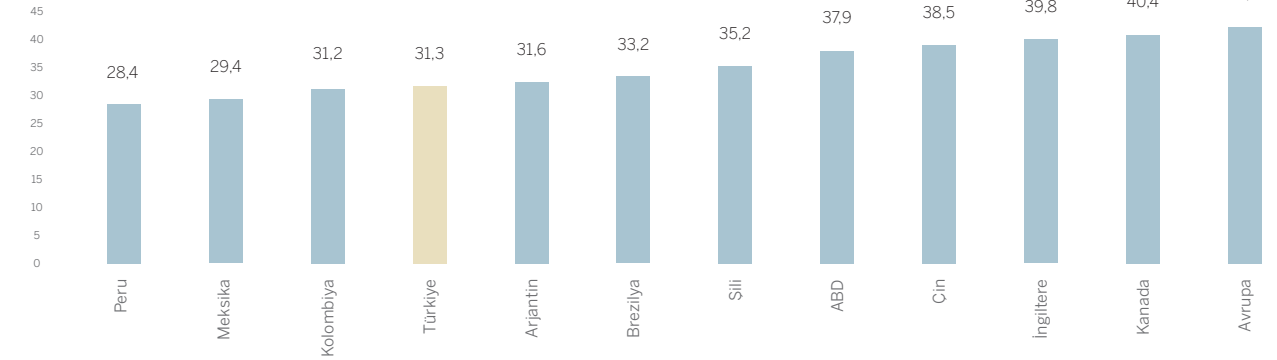
Kaynak: TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı

TÜRKİYE EKONOMİSİ İÇİN FIRSATLAR VE GÜÇLÜKLER

Türkiye'nin avantajlı jeopolitik konumu ile genç ve büyümeye devam eden nüfusu ekonominin en güçlü yönleri olmayı sürdürüyor. Özellikle, Avrupa'ya ulaşımında köprü olması rolüyle ve bilhassa pandemi sonrası ve jeopolitik dengelerin hassaslaştığı dönemde ticaret akımlarının değişen rotalarından sonra Türkiye önemli bir merkez olarak konumunu koruyor.

Ülke nüfusunun demografik yapısı ve büyümeye devam etmesi, yani nüfusunun diğer ülkelere göre daha yavaş yaşlanması önümüzdeki dönem için büyük bir fırsat penceresi sunuyor. Türkiye İstatistik Kurumu'nun genç nüfus istatistiklerine göre 2021 yılında toplam nüfusun %15,3'ünü oluşturan genç nüfus, 27 Avrupa Birliği (AB) ülkesindeki %10,6 oranından hayli yüksek. Buna ek olarak; hükümetin sağlık, sosyal güvenlik ve eğitim giderlerinde daha esnek olmasına izin veren Türkiye'nin yaş bağımlılık oranı (çalışma yaşındaki nüfusun oranı) aşağı yönlü seyrini sürdürerek 2021 yılında %48,9'a geriledi (AB oranı %56). 2021 yılında, 84,7 milyon olarak ölçülen Türkiye nüfusunun 2030 yılında 93,3 milyona ve 2040 yılında 100,3 milyona ulaşması bekleniyor. Son olarak, BM nüfus istatistiklerine göre 2022 yılında Avrupa'da 41,9; Türkiye'de ise 31,1 olan ortalama yaş, Türkiye nüfusunun diğer ülkelere göre oldukça genç olduğunu ortaya koyuyor.

Ortanca Yaş (Yıl)

Kaynak: BM nüfus istatistikleri

Bu nedenlerle kadınların işgücüne katılım oranının artırılması, istihdam maliyetlerinin düşürülmesi, kayıtlı istihdam olanaklarının artırılması ve dijitalleşme çağına uygun olarak eğitim sisteminde reformlar gerçekleştirilmesi, Türkiye ekonomisinin potansiyel büyümesine önemli katkılar sağlayabilir.

Geçtiğimiz on yıllık dönemde Türkiye'nin gerçekleştirdiği güçlü ekonomik büyüme ile birlikte ekonomide reformlarla sağlanacak yapısal dönüşüm sayesinde yakalanabilecek ekonomik istikrar, uzun vadeli sürdürülebilir büyümenin önünü açabilir. Küresel değer zincirlerindeki ileri ve geri yönlü bağlantılarla artan küresel entegrasyon sonucunda Türkiye'de üretimin ara madde ithalatına olan yüksek bağımlılığı, yapısal cari açık endişelerini güçlendiriyor. Dolayısıyla, ekonomik aktivitede genele yayılan yavaşlamanın getirdiği mevcut güçlükler ve küresel görünümde artan belirsizlikler göz önüne alındığında, doğru politikalarla sermaye girişlerinin güçlendirilmesi Türkiye için kritik önem

taşıyor. Diğer yandan, değer zincirlerinde daha yüksek katma değere ulaşmak, cari dengenin yapısal dönüşümünü sağlamada önem taşıyacak. Bununla birlikte, petrol ve doğal gaz ithalatına olan yüksek bağımlılığın azaltılması ve enerji verimliliğinin artırılması, cari açığa iyileşmeyi tetikleyebilir.

Öngörülen gevşek ekonomik politikalarla birlikte küresel finansal koşulların çok daha sıkılaşması ve AB'de beklenen ekonomik aktivitedeki yavaşlama, kur ve diğer finansal varlıklar üzerinde yukarı yönlü riskler oluşturarak iç ve dış kırılganlıkları derinleştirebilir. Dolayısıyla kur baskısı, jeopolitik riskler nedeniyle yüksek seyrini koruyan küresel enerji, gıda ve tarımsal ürün fiyatları, güçlü katılım ve enflasyonun ikincil etkileri nedeniyle enflasyon görünümündeki yukarı yönlü baskılar devam edebilir ve bu da beklentiler kanalıyla uzun süreli bir negatif döngü oluşturabilir.

Uygulanabilecek gevşek politikaların bütçe açığı üzerindeki etkisi ve başta kur

korunmalı mevduat kaynaklı ödemeler olmak üzere güncel politikaların yan etkileri, mali disiplin üzerinde yeni güçlükler yaratabilir. Tüm bunlara rağmen, kamu borç stokunun GSYH'ye oranı %40'ın altında kalarak, %60 olarak belirlenmiş olan AB Maastricht kriterinin oldukça altında yer almaktadır.

Son olarak, Rusya'nın 300 günden fazla süren Ukrayna işgali, Türkiye için bazı fırsat ve riskleri beraberinde getiriyor. Türkiye, Kiev ile Moskova arasında arabuluculuk yapan ülkelerden biri olmaya devam ediyor. Ukrayna'dan dünyanın geri kalanına tahıl ihracatının devam edebilmesi için Ankara, Moskova ile yakın ilişkilerinden yararlanıyor. Ukrayna'ya destek veren ve Rusya ile görüşmelerini açık tutan Türkiye, uluslararası arenada cazibesini artırmış durumda. Ancak, Rusya'nın nükleer silah kullanımına ilişkin açıklamaları bölge güvenliğini tehlikeye atmakta ve belirsizliği daha da artırmaktadır.

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ

Önemli Bilgiler, Fırsatlar ve Zorluklar

Türk bankacılık sektörü, katı düzenlemelere tabi ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ile T.C. Merkez Bankası (TCMB) gibi iki güçlü kurumun sıkı gözetimi altında.

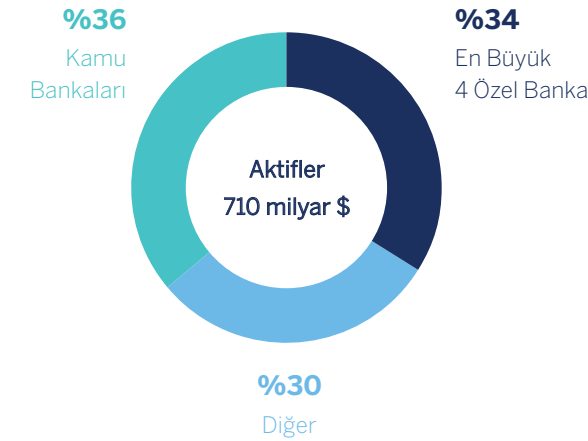
BDDK sektör verilerine göre Aralık 2022 itibarıyla Türkiye'de 54 banka faaliyet gösteriyor * (29 özel ticari banka, 3 kamu mevduat bankası, 16 kalkınma ve yatırım bankası, 6 katılım bankası). Üçü kamu olan en büyük yedi banka,

bankacılık sektörünün toplam aktiflerinin %70'ini ellerinde bulunduruyor. Mevcut parçalı yapı, ilerleyen dönemde bankalar arasında satın alma ve birleşme fırsatı sunuyor.

Türkiye nüfusunun %53'ünün 35 yaşının altında olması Türk bankacılık sektörünün büyüme dinamiğinin en önemli göstergelerinden. Ayrıca, istatistiklere göre Türkiye'de mobil internet penetrasyonu %91¹ ile Dünya ortalamasının oldukça üzerinde. Genç ve dijitalle yatkın nüfus, sektöre ileriye gitme fırsatı sunuyor. Bunun yanı sıra, herhangi bir banka müşterisi olmayan

nüfus oranı da hala nispeten yüksek. Ayrıca, hane halkı borçlarının GSYH'ye oranı Türkiye'de %12.5¹ seviyesindeyken, gelişmekte olan ülkelerde %48.5¹ seviyesinde. Bu da gelişmekte olan ülkelere kıyasla penetrasyonun düşük ve bankacılık faaliyetleri bakımından potansiyelin yüksek olduğu bir ortama işaret ediyor.

Toplam Aktiflerin Dağılımı

	Banka Sayısı	Aktif Pazar Payı	Krediler Pazar Payı	Mevduat Pazar Payı
En Büyük 4 Özel Mevduat Bankası	4	%34	%34	%34
Kamu Bankaları	3	%36	%38	%40
Diğer Özel Mevduat Bankaları	25	%16	%14	%16
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	16	%6	%7	-
Katılım Bankaları	6	%8	%8	%11

Toplam: 54

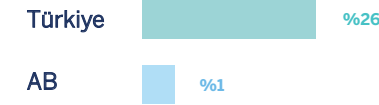
Not: Sektör rakamları, Aralık 2022 itibarıyla sadece konsolide olmayan BDDK aylık verilerine dayanmaktadır. TMSF'ye ait bankalar yukarıda listelenmemiştir.

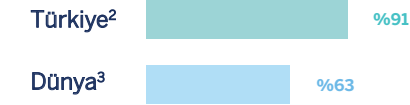
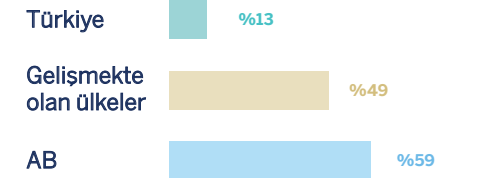
AB İLE KIYASLANDIĞINDA PENETRE EDİLMEMİŞ BANKACILIK SEKTÖRÜ

Banka Hesabı Olmayan Nüfus

(15 yaş ve üstü)

İnternet Penetrasyonu

Hanehalkı Borcu/GSYİH¹

1 Bank of International Settlements, Eylül 2022 itibarıyla
2 Datareportal, Digital 2022 on Turkey, Şubat 2022 itibarıyla
3 Statista, Nisan 2022 itibarıyla
* Finansal kurumlarda hesabı olan şahıslara bağlıdır.

2022 FAALİYETLERİ

2022 yılında kredi büyümesi güçlü çizgisini korudu; ortalama enflasyonun üzerinde seyreden kredi büyümesinde reel anlamda pozitif büyüme gerçekleşti. Ortalama enflasyon %72 olarak kaydedilirken ticari bankaların kredi genişlemesi 2022 yılında %75 oldu. Büyüme tüm segmentlerde meydana geldi. Bireysel ihtiyaç kredilerinde özel bankalar, devlet bankalarından daha yüksek bir büyüme elde etti; buna karşılık devlet bankaları konut kredilerinde ve

TL işletme kredilerinde daha güçlü bir büyüme sergiledi.

Ticari bankalar, 2017 yılından beri azaltma yoluna gittikleri YP kredi portföylerini bu yıl da küçültmeye devam etti. Bu dönemde YP kredilerdeki yıllık birleşik büyüme oranı ABD doları cinsinden -%11 oldu.

Sektör, aktiflerinin %16'sını YP yurt dışı fon kaynaklarından karşılıyor. Türk bankaları proje finansmanı kredileri veya konut kredileri gibi uzun vadeli kredileri

kısa vadeli mevduatlardan karşılamadığı için uluslararası piyasalardan uzun vadeli borçlanma yoluna gidiyor. Bu durum sektörün dış gelişmelere hassasiyetine işaret ederken uzun vadeli YP cinsinden kredilere olan talepte yaşanan yüksek düşüş ve itfalar nedeniyle Türk bankacılık sektörünün dış borçlanmaya olan bağımlılığı 2017 yılından itibaren azalmaya başladı ve azalmaya devam edecek.

Türk bankacılık sektörünün büyümesinde rol oynayan bir diğer itici güç bankaların

yüksek likidite ve sağlam sermaye yapısı. Türk bankacılık sektörü Basel III standartlarıyla uyumlu. Aralık ayı itibarıyla bankaların kısa vadeli dış borçları 62 milyar ABD doları³ iken YP likiditeleri 91 milyar ABD doları⁴ seviyesinde gerçekleşti.

2022 yılında Merkez Bankası'nın odaklandığı temel konu ekonominin liralştırılması ve seçici kredi genişlemesi olurken, bankalar bu politikanın başarıya ulaşmasındaki birincil araç işlevini gördü.

Yılın büyük kısmında liralştırma stratejisi, mevduat sahiplerine Türk lirasının uğradığı değer kaybı oranında ek faiz getirisi sağlayan kur korumalı mevduat ürünü vasıtasıyla yürütüldü (ürünün ayrıntıları ve yapısı sayfa 50'de veriliyor). Bu mevduat yapısı, mevduat sahiplerinin yabancı para cinsinden birikimlerini Türk lirasına çevirme yönünde teşvik edici bir unsur olduğu için bankalara da uygulamayı hızlandırmaları yönünde talimat verildi. Bu kapsamda düzenleme organı bir dizi kur korumalı mevduat dönüşüm eşiği yayımlayarak bankalara bunlara ulaşma zorunluluğu getirdi; bu eşiklere ulaşılamaması durumunda ise bazı şartları yerine getirmeleri gerekli kılındı. Bankaların dönüşüm oranları ne kadar düşükse şartlar da kademeli olarak ağırlaştırıldı. Söz konusu şartlarda yıl içinde sık sık değişiklik yapıldıysa da genel itibarıyla zorunlu karşılık

olarak TCMB'ye ek döviz yatırılması, TCMB'ye komisyon ödenmesi ve uzun vadeli, sabit kuponlu TL cinsinden hazine bonosu alınması şeklindeydi. Bankalar, uyması güçlükler içeren bu düzenlemelerin bilançoları ve gelir giderleri üzerindeki etkilerini dinamik bir şekilde yönetmek amacıyla çeşitli adımlar atmak durumunda kaldı. Devlet tahvili tahsisi düzenlemesi, menkul kıymet taleplerinde ciddi bir artış getirirken bu ürünlerin getirisini de aşağı çekti. Sonuç olarak bankaların faiz geliri, düşen getiri nedeniyle azaldı. Her ne kadar bu düzenleme mekanizmasının olumsuz etkileri göz ardı edilemez olsa da bankaların kur korumalı mevduat tabanlarındaki genişlemenin olumlu yönleri de oldu. Türkiye'nin yüksek enflasyon, yüksek politika faizi geçmişine bakıldığında vadeli mevduatların ortalama vadesi bir ile iki ay arasında değişiyor. Bu nedenle mevduatlar, kredilerden çok daha hızlı fiyatlandırılıyor, bu da vade uyumsuzluğuna yol açıyor. Kur korumalı mevduatın vadesi ise üç ila on iki ay arasında olduğundan mevduat vadeleri uzadı ve TL cinsinden aktif-pasif vade uyumsuzluğunda düşüşü beraberinde getirdi. Buna ek olarak YP mevduat uygulamasındaki faiz tavanı sayesinde bankalar mevduat maliyetlerini yönetebildi.

Yılın sonlarına doğru bankaların TL mevduatlarına daha fazla eğilen ek

düzenlemeler TL mevduat maliyetleri üzerinde baskı yaratırken TL mevduatı çekme yarışı daha belirgin hale geldi. Bu nedenle yılın büyük kısmında kur korumalı mevduat nedeniyle bankaların yararlandığı daha düşük mevduat maliyetleri özellikle yılın son çeyreğinin başlarından itibaren yükselmeye başladı.

BDDK verilerine göre Türk bankacılık sektörünün elindeki YP ve Türk lirası cinsinden mevduat sene başında 228 milyar ABD doları ve 1.731 milyar TL idi. Yıl sonuna gelindiğinde ise bu tutarlar 195 milyar ABD doları ve 4.323 milyar TL ile döviz mevduatta %14'lük bir düşüşe, TL mevduatta ise %150'lik bir artışa işaret etti. Bu nedenlerle bankaların önemli zorluklar yaşamış olmasına ve neredeyse her hafta stratejilerinde ayarlamalar yapmaları gerekmesine rağmen TCMB stratejisinin başarıyla sonuçlandığı söylenebilir. Yıl sonunda TCMB parasal aktarım mekanizmasının etkinliğini desteklemek amacıyla bankaların bilançolarındaki TL ağırlığını kalıcı olarak artırmaya yönelik politikaların devam edeceğini belirtti. Bu nedenle Türk bankacılık sektörü açısından zorlu faaliyet ortamının 2023 yılında da devam etmesi bekleniyor.

Yılın ilk yarısında yaşanan ve Türk lirasının değer kaybetmesine ve enflasyona katkıda bulunan kredi patlamasının ardından kredi büyümesini

sınırlamak ve kredilendirme faaliyetini belirli alanlara yönlendirmek için yetkili merciler bir takım adımlar uyguladı. "Zorunlu karşılığa tabi olmayan krediler" olarak adlandırılan bu alanlar ihracatçılara ve finansal kuruluşlara verilen krediler, yatırım destek kredileri ve kurumsal kredi kartlarını içeriyordu. "Zorunlu karşılığa tabi kredilere" ise ağır düzenlemeler getirildi ve bunlara uyulmaması, liralştırma ile ilgili zorunluluklara benzer koşullara tabi tutuldu. Ayrıca ticari kredi faiz tavanı, TCMB'nin her ay açıklanan yıllık referans oranıyla sınırlandırıldı. Bu oranın belirli katlarını aşan bankalara uzun vadeli sabit kuponlu Türk lirası cinsinden devlet tahvili tahsis zorunluluğu getirildi (Daha fazla bilgi sayfa 51'de yer alıyor). Bu adımların ve TCMB'nin Ağustos ayında başlayarak Kasım ayında son bulan faiz indirimlerinin sonucu olarak, ticari kredi faizlerinde önemli düşüş yaşandı. Bunun sonucunda da kurumsal ve ticari kredi büyümesi, özellikle özel bankalar tarafında yavaşladı; KOBİ kredileri, tüketici kredileri ve kredi kartındaki büyüme ise güçlü ekonomik aktivite nedeniyle kuvvetli seyrini sürdürdü.

Geride bıraktığımız yılda bankacılık sektörü, sürekli değişen yasal düzenlemeler ve güçlüklerle dolu bir makroekonomik iklime uyum sağlayarak bir kez daha dayanıklılığını ortaya koydu. Ancak yıl içinde temel bankacılık

faaliyetlerinden elde edilen kâr, giderek yavaşlamaya başladı. Bankaların bilançolarını enflasyona karşı koruma amacıyla taşıdıkları TÜFE'ye endeksli menkul kıymetleri bu yükü büyük oranda hafifletti ve net faiz marjlarını ve dolayısıyla kârlılığını güçlendirdi. Ayrıca önceki dönemlerdeki gelir gider

kalemlerinin cari değeri de yüksek enflasyon ortamı nedeniyle önemli bir fark yarattı. Sonuç olarak enflasyon etkisi dikkate alındığında gerçek kârlılık, görüldüğü kadar güçlü gerçekleşmedi.

 Düzenlemelerle ilgili ayrıntılı bilgiye sayfa 51'de yer veriliyor.

Ocak 2023 itibarıyla yürürlükte olan önemli düzenlemelerin özeti ise aşağıda bulunuyor:

TCMB'YE ÖDENEN KOMİSYON

TL Mevduatın Bireysel ve Kurumsal Mevduat İçindeki Ağırlığı (ayrı ayrı incelenir)

YP mevduat üzerinden %3 komisyon

(finansallarda bu komisyon <<diğer faiz gideri>> satırında muhasebeleştirilir.)

23 Aralık'tan itibaren

Eğer TL mevduatların ağırlığı <%50 %8 komisyon

Eğer TL mevduatların ağırlığı %50-%60

%3 komisyon

Eğer TL mevduatların ağırlığı >%60

%0 komisyon, TCMB'ye YP mevduat üzerinden ödenir

3 Kaynak: Ağustos 2022 tarihli TCMB verilerine göre. Yurt dışı yerleşiklerin YP mevduatları hariç tutar.

4 Likidite Tamponları: Rezerv Opsiyon Mekanizması altındaki YP zorunlu karşılıklar, swap işlemleri, para piyasası işlemleri, TCMB tarafından kabul edilen teminata konu olmayan menkul kıymetler, nakit, teminat döviz depoları

UZUN VADELİ, SABİT GETİRİLİ TL MENKUL TESİSİ

1 Ticari + KOBİ kredi faizi oranı

YBFO* x 1.4 > kredi oranı-> %20...
YBFO* x 1.8 > kredi oranı-> %90...

... Kredi tutarı uzun vadeli, sabit getirili
TL menkul olarak tesis edilir.

	*Yıllık Bileşik Faiz Oranları(YBFO)	Ticari + KOBİ kredi faizi oranları esikleri	
		%20 tesis	%90 tesis
Ocak	%10,31	%14,43	%18,56
Aralık	%10,31	%14,43	%18,56
Kasım	%12,19	%17,10	%21,94
Ekim	%13,96	%19,54	%25,13
Eylül	%15,34	%21,48	%27,61
Ağustos	%16,32	%22,85	%29,38

* Aylık olarak aşağıdaki linkte açıklanır: <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tr/tcmb+tr/main+menu/istatistikler/bankacilik+verileri/uye+isyerlerine+uygulanacak+azami+komisyon+oranlari>

2 TL Mevduatın Bireysel ve Kurumsal Mevduat İçindeki Ağırlığı (ayrı ayrı incelenir)

- 24 Şubat'tan itibaren, baz oran %10 (Aralık 2022'den itibaren: %5)

- 24 Şubat'tan itibaren
Eğer TL mevduatların ağırlığı <%50
%10+%7=%17'si YP mevduatın

Eğer TL mevduatların ağırlığı %50-%60
%10+%2=%12'si YP mevduatın

Eğer TL mevduatların ağırlığı %60-%70
%10-%5=%5'i YP mevduatın

Eğer TL mevduatların ağırlığı >%70
%10-%7=%2'si YP mevduatın uzun vadeli, sabit getirili TL menkul olarak tesis edilir.

3 YP Likidite Aylık Pozitif Değişim

TCMB YP Likidite tanımındaki aylık pozitif değişim, uzun vadeli, sabit getirili TL menkul tesisine (12 ay vadeli tesis) dahil edilmiştir

YP Likidite = YP Mevduat + YP Repo – (YP Kredi+ TCMB'deki YP Rezerv)

* TCMB türev işlemleri TL mevduatın ağırlığı hesaplaması dahil etmiştir. Buna göre TL mevduatın ağırlığı aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır:

(TL Mevduat – Müsterinin vade sonunda YP aldığı türev işlemler + Müsteriler ile yapılan TL Repo) / (Toplam Mevduat+ Müsteriler ile yapılan toplam repo (yurt dışı yerleşiklerin YP mevduatları ve repoları hariçtir).

DİJİTAL DÖNÜŞÜM, AÇIK BANKACILIK VE FİNTEK ŞİRKETLERİ

Dijitalleşme muazzam bir ivme kazandı ve şirketler sadece çalışma ortamlarını dijitalle taşımakla kalmayıp, hizmet ve ürünlerini de mümkün olduğunca dijital kanallara taşıdı.

BDDK'nın 2021 yılında çıkardığı ve kullanıcıların şubeye gitmek zorunda kalmadan uçtan uca dijital bir şekilde banka müşterisi olmalarını mümkün kılan Uzaktan Kimlik Doğrulama yönetmeliğiyle bir yandan müşteri tabanı büyürken diğer yandan da dijital dönüşümün yolu açıldı.

Artan dijitalleşme bankaların fiziki şube stratejisi hakkında soru işaretleri doğursa da şubeler müşteri ilişkisinin kurulmasında ve derinleşmesinde hala ana kanal durumunda. Dijitalleşmenin artması karşısında şubeler önemlerini kaybetmiyor; zaman içinde katma değerli hizmetler sunar hale gelecekler. Dijitalleşmenin giderek artan etkisiyle şubelerin rolü ve hizmet modeli yeniden tanımlanıyor.

Dijital dönüşümün ve regülasyon değişikliklerinin etkisiyle yıl sonuna doğru Açık Bankacılık süreçleri ivme kazandı ve 2023 yılında sektörde yeni bir dönem başlayacak. Açık bankacılık verinin demokratikleştirilmesini sağlıyor.

Finansal bilgilerini tek bir çatı altında toplamak isteyen müşteriler, farklı bankalardaki hesaplarını bir arada görüntüleme ve yönetme rahatlığına kavuşacak.

Fintek ekosistemi, sektörün büyümesi açısından önem taşıyor. Türk bankalarının dijitalleşmedeki güçlü varlığı sektörü lider konuma getiriyor, yenilikçi finteklerle ortaklık fırsatları artıyor.

Genelde inovasyondan en verimli sonuçların, bankalar ve girişimler birlikte çalıştığında elde edildiği biliniyor. Her iki tarafın kendine özgü güçlü yönleri var:

- Büyük bankalar zengin bir finansal veri birikimine sahip; bankacılık konusundaki derin bilgileri de bu verileri analiz etme ve şablonları fark etme uzmanlığını getiriyor.
- Fintek girişimleri, müşteriler açısından daha hızlı ve tek amaca yönelik çözümler üretebiliyor.

Finansal teknolojinin sunduğu potansiyelin tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi için hem bankaların hem fintek şirketlerinin ortaklaşa çalışarak uzmanlıklarını birbirlerine açmaları gerekiyor.